

NØGLEBEGREBER

Når du læser Geoviden nr. 2, 2022 - Farvel til Olie Danmark møder du følgende begreber, som her forklares kort.

ABANDONMENT

Fagudtryk for permanent nedlukning af olie- og gasfelter.

AFLEJRING

Når sedimenter som sand, grus og ler bliver afsat (bragt til hvile) efter at være blevet transporteret, f.eks. i floder, i havet eller af vinden.

BRØND (OLIE- ELLER GAS-)

En brønd er en boring, der når ned i reservoiret. Siderne af boringen er styrket med beton, og indeni er der et metalrør, hvor væsken med olien og gassen pumpes op til overfladen. En brønd i Nordsøen, der kan være flere kilometer dyb, består af flere rør, der overlapper hinanden for at give styrke og stabilitet. Øverst er rørene tykke og bliver mindre mod bunden. Et felt kan have mange brønde tilknyttet – dels for at udnytte det optimalt, men også fordi de kan slides op med tiden og skal erstattes. Man kan derfor godt lukke en enkelt brønd uden at lukke et helt felt.

BRØNDBARRIERE (PLUGS)

Fysiske barrierer der bruges som forsegling af olie- eller gasbrønde. Ofte lavet af cement og vil ofte være flere hundrede meter tykke.

CO₂-LAGRING (CCS)

Carbon Capture and Storage (CCS). Teknologi, der går ud på at indfange CO₂ og lagre den, typisk i reservoirer i undergrunden.

DEN KARBONE GASPROVINS

I den sydlige Nordsø findes primært gasforekomster i meget gammel sandsten fra Permtiden bestående af endnu ældre organisk materiale fra Karbon. Derfor kendt som Den Karbone Gasprovins.

DEN JURASSISKE RIFTPROVINS

I den nordlige Nordsø findes både gas og olie i lidt yngre sandsten og kridt, men det meste er dannet af planktonrester fra Juratiden, deraf navnet Den Jurassiske Riftprovins.

ENERGIØ

Energioer er kunstige eller naturlige øer, der gør det muligt at samle energien helt tæt på energikilden og på den mest effektive måde fordele og evt. omforme energien via den kortest mulige længde dyre kabler til det sted og den form, der er mest brug for her og nu.

FELT (OLIE- ELLER GAS-)

Et olie- og gasfelt er et olie- og/eller gasreservoir, der produceres olie og/eller gas fra, og bruges også som fællesbetegnelse for både reservoir, brønde og platforme.

FÆLDE (OLIE- ELLER GASPRODUKTION)

Et lag eller struktur i undergrunden, som gør at olien og gassen holdes tilbage, så de ikke forsvinder op i havet (eller landoverfladen). Et område under sådan et lag kaldes en fælde.

GASLIFT

For at få olie og gas ud af aldrende felter kan man være nødt til at hjælpe på vej med det, man kalder 'gaslift'. Her pumpes ekstra gas ind i produktionsrøret, så væskekolonnen kommer til at veje mindre, og olien og gassen fra reservoiret bedre kan stige op til overfladen.

KILDEBJERGART

Det geologiske lag, hvis organiske materiale med tiden er blevet omdannet til olie og/eller gas.

KONCESSION

Staten ejer den danske undergrund og kan give tidsafgrænsede tilladelser kaldet koncessioner til udvindelse af råstoffer som f.eks. olie og gas.

KULBRINTER

Olie og gas kaldes også kulbrinter, fordi de primært er opbygget af kulstof (C) og brint (H₂). De er bare forskellige udgaver af samme kemiske grundopskrift (C_nH_{2n+2}) sat sammen på en ny måde fra det nedbrudte organiske materiale.

PLATFORM (OLIE- ELLER GAS-)

Ved felter på havet er platformen den struktur, der stikker op over vandet, hvor selve produktionen og videresendelsen af olien og gassen foregår, samt indkvartering af medarbejderne. Et felt kan godt have flere platforme tilknyttet.

POWER-TO-X

At bruge grøn energi til at drive produktion af alternative og mere lagringsegne typer brændstof kaldes 'Power-to-X'.

RESERVOIR (OLIE- ELLER GAS-)

Et olie- og gasreservoir er en forekomst af olie og/eller gas nede i undergrunden, hvor de geologiske forhold gør det muligt at pumpe det op.

SALTHORST

Nogle steder i undergrunden findes der store lag med salt, som sommetider bliver en anelse flydende og over tid buler op i en slags puder kaldet salthorste. Det kan lave plads til lommer med olie og gas fra dybere lag.

SCALE (SKÆL)

I olie- og gasbrønde levetid vil der ofte dannes forskellige forkalkninger lidt i stil med dem i en elkedel eller bruser. I oliebrønde kaldes de 'scale', altså engelsk for skæl.

SEDIMENT

Aflejringer bestående af løse partikler. Er partiklerne sammenkittet, udgør de en sedimentær bjergart. Sedimenter dannes blandt andet ved nedbrydning (forvitring og erosion) af bjerge, hvorefter det nedbrudte materiale transporteres videre mod lavere liggende områder af vind, vand eller is for til sidst at blive aflejret i floder, søer, havet m.m.

SEDIMENTKERNE (HAVBUND)

Lange, cylinderformede stykker af havbunden, der giver indblik i sedimentlagene i den pågældende dybde. Havbunden er bygget op af mange lag af havbund fra nutiden og tidligere tider. De yngste øverst og ældre nedefter. Ved at tage en prøve (kaldet en kerne) i et rør ned igennem lagene får man derfor et udsnit af havbunde fra en lang tidsperiode.

SEISMIK

Kortlægning af undergrunden ved hjælp af især lavfrekvente men kraftige lydsignaler, hvis ekko opfanges til at tegne et billede af det reflekterede. Kan bruges til at kortlægge flere hundrede meter ned i undergrunden, dog med en relativt lille detaljegrad. Andre metoder kan kortlægge med større detaljegrad, men kan så typisk ikke nå så langt ned.

UNDERGRUNDSARKIVET (OG KERNELAGERET)

Undergrundsarkivet er en del af De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) og varetager arkivering, kvalitetssikring og formidling af data, der vedrører olie- og gasefterforskningen og anden udnyttelse af undergrunden i Danmark og i Grønland. Primært data fra dybe borer, seismiske og andre geofysiske undersøgelser. Alle typer fysiske prøver fra dybe borer på dansk område opbevares i borekernelageret, i daglig tale 'kernelageret'. Det omfatter borekerner fra mange års olie- og gasefterforskning på land og i Nordsøen, og kerner fra f.eks. efterforskning i forbindelse med geotermisk energi. Borekernelageret rummer mere end 70.000 kasser med borekerner eller andet geologisk materiale.